

СТАНОВИЩЕ

от

доцент д-р Владимир Георгиев Станев,

Исторически факултет, Софийски университет „Св. Климент Охридски“

на

дисертационния труд на Мария Сашкова Вълкова

на тема

„Андрей Тошев – държавник, дипломат, политик“,

представен за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в

професионално направление 2.2. История и археология

На първо място трябва да се изтъкне, че Андрей Тошев е значима и интересна фигура в нашата история и буди удивление, че до този момент остава извън вниманието на специалистите. Мария Вълкова си поставя задача да попълни този пропуск. Темата на нейната дисертация не е цялостно разработвана в българската историография до настоящия момент, в този смисъл тя действително е актуална. Текстът на представеното изследване напълно съответства на неговото заглавие. На базата на значителен документален материал е проучен животът и дейността на Андрей Тошев като дипломат, учен и политик в следосвобожденската история на България.

Мария Вълкова е положила значими усилия да издири, проучи, анализира, систематизира и обобщи всевъзможни изворови данни от няколко архива и да предложи свои заключения, които обогатяват познанието не само за конкретната историческа личност, но и за важни за националната история събития.

Дисертационният труд е в обем от 375 страници и е разделен на три глави. Той е състройна и научно обоснована структура, ясно са очертани обектът и предметът на изследване.

Работата е написана на хубав, разбираем стил и е четивна. Липсват граматически грешки, въпреки че след страница 300 вече започват да се срещат повторения, чийто брой нараства с всяка следваща страница.

Хубаво впечатление правят обяснителните бележки за почти всички личности, които се срещат, за термини, длъжности и др.

В Увода целта на изследването е ясно формулирана, както и основните изследователски задачи и методологическата база. Все пак по неясни причини първо се казва кои архивни материали са използвани, след това следва преглед на историографията по проблема и отново вниманието се връща на архивите – вместо да се групира на едно място.

Следват хубаво описание на дейността на Тошев като търговски агент в Битоля, разкрита е неговата позиция за положението в Македония и необходимите мерки, които трябва да се вземат, според него. Не са пренебрегнати дипломатическите постове, които обектът на изследване заема в Атина и Цетине. Детайлно е проследен престоят на Тошев в Белград, където представлява България в едни турбулентни времена. Добре са проследени неговите опитите да предупреди правителството на Иван Ев. Гешов за опасността от сключването на българо-сръбския договор през 1912 г. и причините да бъде изолиран от преговорите. Обърнато е внимание на промяната във възгледите на Тошев, достигнали до войнствена реторика.

Ясно е, че действията и докладите на Тошев, които пише до София, трябва да се дават в контекст, но „затъването“ в подробности, които са извън темата, само утежняват изложението. Ненужно дълго се описва Межусъюзническата война, в която Тошев вече няма участие.

Трудната ситуация, в която изпада България след лятото на 1913 г. е добре разкрита на фона на поредния „горещ“ дипломатически пост, който Андрей Тошев заема – този път в Цариград. Трудно защитимо е твърдението на с. 189, че акцията по покръстване в Родопите е авантюра на Българската православна църква. Очевидно е, че правителството в София стои зад този акт. За него, разбира се, е много изгодно да прехвърли цялата отговорност върху Църквата.

По всяка вероятност българските управляващи са оценили високо качествата на Андрей Тошев, защото той е изпратен да оглави българската дипломатическа мисия във Виена. На това е посветена значителна част от дисертационния труд, а и това е много важен пост. Точно по това време се взема трудното решение за участие на България в Първата световна война. В тази част на дитертацията отново се наблюдава изтъкнатата вече слабост

– безсмислено затъване в детайли от международната ситуация, която отгоре на всичко се променя прекалено бързо, а това прави още по-безсмислено вторачването в тях...

Краткотрайния престой на Андрей Тошев като министър-председател през 1935 г. и неговата научно-издателска дейност са стегнато, но задълбочено представени.

Забелязват се, макар и малко на брой, чисто смислови, технически и стилови неточности, които в бъдеще би било добре да бъдат избягвани.

На с. 24, бел. № 94 се казва, че Николай Гирс живее от 1820 до 1895 г., а на същата страница той е посочен като руски цивилен агент при Хилми паша през 1904 г.

На с. 112 се говори за с. Ерклер, а такова населено място не съществува, има Ериклер или Ереклер.

На с. 240 се твърди, че в началото на 1915 г единствената страна на Балканите, която участва в Първата световна война, е Османската империя, което не е вярно – Сърбия също воюва.

Не става ясно защо всички дати са приравнени към Григорианския календар, което до 1916 г. изглежда излишно – тези дати са известни на историческата гилдия в стария си вариант...

Загадка остава защо на с. 254, 308, 355 има по две номерации на бележки една след друга, което с нищо не е оправдано.

На с 293 се казва, че германците настояват България да отстъпи почти половината от Източна Тракия на Османската империя, но явно става дума за Западна Тракия.

Буди учудване изречението на с. 314, което допуска вътрешно противоречие: „Реформите на правителството нанасят силен удар върху местното самоуправление, като са разширени правомощията на местната власт.“

Направените забележки не намаляват стойността на предложения дисертационен труд. При положение, че до този момент в българската историография липсва цялостен и обобщаващ труд, посветен на Андрей Тошев, няма откъде да се появяват съмнения за плагиатство. Може да се каже, че Мария Вълкова е успяла да представи пълно и ярко многостранната и многолика дейност на своя обект на изследване и да я проследи в продължение на близо 50 години от бурната българска история.

На следващо място е наложително да бъде изтъкнато, че подадените от докторантът документи и процедурата по обявяване на публичната защита са изцяло в съответствие с

Правилника за придобиване на научни степени в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, както и със съответните разпоредби на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане. Авторефератът (24 стр.) отразява точно съдържанието на дисертационния труд. Посочени са три публикации по темата на дисертацията, което отговаря на законовите изисквания.

В заключение – представен е стойностен дисертационен труд, който еднозначно отговаря на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, чиято оригиналност е извън съмнение, а съдържа и сериозни научни приноси. Самият той сам по себе си е свидетелство за формирани професионални умения. Прави отрядно впечатление, че докторантът се е съобразил със забележките, направени по време на обсъждането в първичното звено и е положил очевидни усилия да преработи текста си съобразно тях.

Всичко гореспоменато ми дава увереността да дам положителна оценка на дисертационния труд „Андрей Тошев – държавник, дипломат, политик“ и мога да заявява, че убедено ще гласувам за **присъждане на научна и образователна степен „доктор“ в професионално направление 2.2. История и археология на Мария Сашкова Вълкова.**

Дата: 10.05.2023 г.

Изготвил становището: доц. д-р Владимир Станев